

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ESF projekts "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" (Nr.7.3.1.0/16/I/001)

Obligāto veselības pārbažu normatīvais regulējums

Dace Jakimova
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte

SVARĪGI !!!

*Atšķirt veselības pārbaūžu veidus –
kāpēc un ar kādu mērķi tiek veikta veselības pārbaude!*

24.07.2018. MK noteikumi Nr.447 "Noteikumi par darbiem, kas saistīti ar iespējamu risku citu cilvēku veselībai, un obligāto veselības pārbaužu veikšanas kārtība" (spēkā no 31.07.2018.)

- Personas obligāto pirmreizējo un periodisko veselības pārbaudi veic ģimenes ārsts, kura pacientu sarakstā attiecīgā persona ir reģistrēta
- Ģimenes ārsts personai izsniedz atzinumu par personas veselības stāvokļa atbilstību veicamajam darbam, par to izdarot ierakstu pacienta ambulatorajā kartē un aizpildot izrakstu no stacionārā/ambulatorā pacienta medicīniskās kartes (**veidlapa Nr. 027/u**) atbilstoši medicīnisko dokumentu lietvedību regulējošiem normatīvajiem aktiem

2009.gada 10.marta MK noteikumi Nr.219 “Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” (spēkā no 01.04.2009.)

Noteikumi neattiecas uz veselības pārbaudēm,
kas veicamas:

- ✓ jūrniekiem
- ✓ karavīriem
- ✓ gaisa kuģu apkalpes locekļiem un gaisa satiksmes vadības dispečeriem
- ✓ lekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un leslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm

OVP mērķis

- ✓ noteikt, vai darbinieka veselības stāvoklis pieļauj strādāt darba vietās, kur sastopami konkrēti darba riska faktori vai īpašie apstākļi
- ✓ noteikt, vai darbinieka veselības stāvoklis nepasliktināsies strādājot darba vietās, kur sastopami konkrēti darba riska faktori vai īpašie apstākļi
- ✓ savlaicīgi identificētu veselības traucējumus, kas radušies darba vides kaitīgo faktoru ietekmes rezultātā
- ✓ identificēt, vai nodarbinātajam nav attīstījusies kāda vispārēja rakstura slimība (piemēram, paaugstināts asinsspiediens vai koronārā sirds slimība), kuras dēļ nodarbinātā veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam

Kam?

Personām:

- kuras ir nodarbinātas vai kuras paredzēts nodarbināt darbā, kur viņu veselības stāvokli ietekmē veselībai kaitīgie darba vides faktori ([1.pielikums](#))
- kuras ir nodarbinātas vai kuras paredzēts nodarbināt darbā īpašos apstākļos – bīstamos darbos, kur pastāv augsts nelaimes gadījumu risks pašam nodarbinātajam vai apkārtējiem ([2.pielikums](#))

(MK 219, 3.p.)

Obligāto veselības pārbažu veidi

- ✓ **Pirmreizējās** - veic personām pirms darba tiesisko attiecību vai valsts civildienesta tiesisko attiecību uzsākšanas
- ✓ **Periodiskās** - veic nodarbinātajiem saskaņā ar MK 219 noteiktajiem termiņiem
- ✓ **Ārpuskārtas (papildu)** - veic nodarbinātajiem saskaņā ar MK 219 noteiktajiem iemesliem

(MK 219, 4.p.)

Obligātās veselības pārbaudes veic

- ✓ **arodslimību ārsts** (**arodveselības un arodslimību ārsts**), *izņemot gadījumu, ja persona ir nodarbināta vai viņu paredzēts nodarbināt darbā ar jonizējošā starojuma avotiem, kuri atbilstoši normatīvajiem aktiem par aizsardzību pret jonizējošo starojumu atbilst A kategorijai*
- ✓ VSIA “Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca” Aroda un radiācijas medicīnas centra **arodslimību ārsts**, ja persona ir nodarbināta vai viņu paredzēts nodarbināt darbā ar jonizējošā starojuma avotiem

Obligātās veselības pārbaudes - jonizējošais starojums

Atbilstoši paredzamajai apstarošanas dozai, darbiniekus iedala 2 kategorijās:

- ✓ A kategorija – paredzamā efektīvā doza pārsniedz 6 mSv gadā
- ✓ B kategorija – paredzamā efektīvā doza nepārsniedz 6 mSv gadā

Periodiskums:

- ✓ A kategorija – 1 x gadā
- ✓ B kategorija – 1 x 2 gados

09.04.2002. MK noteikumi Nr.149 «Noteikumi par aizsardzību pret jonizējošo starojumu», 4.daļa Jonizējošā starojuma dozu limiti

Nosūtīšana uz OVP

- ✓ Darba devējs izsniedz OVP karti
  - 2 eksemplāros
  - aizpildot veselības pārbaudes kartes I sadaļu “Norīkojums uz obligāto veselības pārbaudi”
    - 1.eksemplārs – ārstniecības iestādei
    - 2.eksemplārs - darba devējam
- ✓ Periodiskās un ārpuskārtas veselības pārbaudes veikšanai darba devējs nosaka noteiktu laiku, ne mazāku par 4 nedēļām un ne lielāku par 3 mēnešiem

Nosūtīšana uz OVP

- ✓ OVP kartes 6. un 7.punktu norāda **(ar vārdiem)** darba vidē pastāvošo veselībai kaitīgo darba vides faktoru vai darbu īpašos apstākļos
- ✓ Aiz norādes par darba vidē pastāvošajiem veselībai kaitīgajiem darba vides faktoriem **iekavās** norāda, **kad paredzēta nākamā veselības pārbaude**
- ✓ **Darba stāžu** OVP kartes 8.un 9.punktā norāda laiku, kas nostrādāts pie **konkrētā darba devēja**, pastāvot veselībai kaitīgiem darba vides faktoriem vai veicot darbu īpašos apstākļos

Nosūtīšana uz OVP

Ja nodarbināto obligātās veselības pārbaudes veikšanai nosūta atbilstoši šo noteikumu 1.pielikuma

- ✓ 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 1.7., 1.8., 1.9., 1.10., 1.11., 1.12., 1.13.apakšpunktam, 2.punktam, OVP kartes 6.punktā norāda **konkrēto** ķīmisko vielu, kuras iedarbībai ir pakļauts vai tiks pakļauts nodarbinātais, kā arī ķīmiskās vielas **iedarbības veidu, ilgumu un koncentrāciju darba vides gaisā**
- ✓ 3.2.apakšpunktam, OVP kartes 6.punktā norāda **bioloģisko aģentu**, kura iedarbībai ir pakļauts vai tiks pakļauts nodarbinātais

Nosūtīšana uz OVP

Nosūtot nodarbinātos, kuriem darba vietā iespējama saskare ar ķīmiskajām vielām vai maisījumiem, uz veselības pārbaudi, OVP kartē norāda informāciju:

- ✓ par ķīmiskajām vielām
- ✓ to iedarbības veidu
- ✓ iedarbības ilgumu
- ✓ koncentrāciju darba vides gaisā

15.05.2007. MK noteikumi Nr.325 "Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās" (stājas spēkā 19.05.2007.) 51.punkts

Ārpuskārtas (papildu) veselības pārbaudes

- ✓ **mainās** veselībai kaitīgie darba vides faktori vai īpašie apstākļi
- ✓ pēc **arodslimību ārsta** vai **arodveselības un arodslimību ārsta** norādījuma tos nodarbinātos, kas strādā līdzīgos darba apstākļos kā nodarbinātais, kuram arodslimību ārsts konstatējis arodslimības pazīmes, kas attīstījušās viņa darba vietā esošo veselībai kaitīgo darba vides faktoru iedarbības rezultātā
- ✓ **ja arodslimību ārsts** OVP kartes II sadaļas 12.punktā pie īpašajām piezīmēm un ieteikumiem **norādījis** nākamo **ārpuskārtas (papildu)** veselības pārbaudes **termiņu**
- ✓ pēc **nodarbinātā** vai **uzticības personu pieprasījuma**, ja ir pamats domāt, ka veselībai kaitīgie darba vides faktori kaitīgi ietekmē nodarbinātā veselību
- ✓ pēc **darba devēja iniciatīvas** jebkurā citā termiņā, lai pārliecinātos, ka nodarbinātā veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam, tai skaitā ilgstošas vai biežas darbnespējas gadījumā

Nosūtīšana uz ārpuskārtas OVP

- ✓ darba devējs izsniedz jaunu OVP karti un pievieno iepriekš veiktās OVP kartes kopiju, izņemot ārpuskārtas termiņa OVP
- ✓ ārpuskārtas termiņa OVP kartes I sadaļā aiz vārdiem “Norīkojums uz obligāto veselības pārbaudi” iekavās papildus norāda konkrētu ārstniecības iestādi, uz kuru nodarbināto nosūta, paredzot, ka OVP veiks tajā ārstniecības iestādē, kuras ārsts norādījis termiņu ārpuskārtas OVP veikšanai
- ✓ OVP kartes 10.2.apakšpunktā norāda iemeslu, kādēļ nepieciešama ārpuskārtas veselības pārbaude

Obligātās veselības pārbaudes periodiskums

- **1 x 3 gados** - darba vides kaitīgie faktori (1.pielikums) – BET ir daudz izņēmumu
- **1 x 2 gados** - darbs īpašos apstākļos (2.pielikums), izņēmumi norādīti «Piezīmēs»

OVP periodiskums ķīmiskām vielām un putekļiem

- ✓ Lai noteiktu, cik bieži ir jāveic OVP, jāveic ķīmisko vielu mērījumi darba vides gaisā
- ✓ Jāaprēķina ķīmisko vielu ekspozīcijas indekss

$$EI = C / AER, \text{ kur}$$

EI – ekspozīcijas indekss

C – ķīmiskās vielas koncentrācija (iegūta ar mērījumiem)

AER – aroda ekspozīcijas robežvērtība (atbilstoši MK nr.325 1.pielikumam)

- ✓ Jāņem vērā sinerģisko vielu iedarbība

Ministru kabineta noteikumi Nr.325

23.2. ja darba vides gaisā vienlaikus ir vairākas bīstamās ķīmiskās vielas ar līdzīgu (sinerģisku) darbību, šo vielu kopējo iedarbības efektu aprēķina, izmantojot šādu formulu:

$$\frac{C_1}{AER_1} + \frac{C_2}{AER_2} + \dots + \frac{C_n}{AER_n} \leq 1, \text{ kur}$$

$C_1; C_2; C_n$ - vielu koncentrācijas darba vides gaisā (mg/m^3);

$AER_1; AER_2; AER_n$ - vielu aroda ekspozīcijas robežvērtības (mg/m^3).

Vielu ekspozīcijas faktiskās koncentrācijas attiecība pret AER (ekspozīcijas indeksu EI) summējot nedrīkst pārsniegt 1. Ja šo daļskaitļu summa ir 1, tā atbilst kopējās iedarbības robežvērtībai.

(Grozīts ar MK 01.02.2011. noteikumiem Nr.92)

Ministru kabineta noteikumi Nr.325

(4.pielikums)

7.4. koncentrāciju aprēķinus veic pēc šādas formulas:

$$C_{maiņa} = \frac{\sum C_i t_i}{\sum t_i} = \frac{C_1 t_1 + C_2 t_2 + \dots + C_n t_n}{8},$$

kur:

$C_{maiņa}$ - apzīmē bīstamās ķīmiskās vielas vidējo aritmētisko koncentrāciju maiņā, mg/m^3 ;

$C_i, C_1, C_2 \dots C_n$ - bīstamās ķīmiskās vielas koncentrācija atsevišķos tehnoloģiskā procesa stadiju laika periodos (operācijās), mg/m^3 maiņas laikā;

t_i, t_1, t_2, t_n - tehnoloģiskā procesa atsevišķu stadiju (operāciju) ilgums - atbilstošais ekspozīcijas laiks, stundās

$\sum t_i$ - viss maiņas ilgums stundās, piemēram 8 stundas;

Aroda ekspozīcijas koncentrāciju aprēķins pēc individuāliem mērījumu rezultātiem

1.piemērs

- Operators strādā 7 st. 20 min., darba laikā viņš ir pakļauts tādas ķīmiskas vielas iedarbībai, kurai ir noteikta aroda ekspozīcijas robežvērtība. Vidējā ekspozīcijas koncentrācija daba laikā ir $0,12 \text{ mg/m}^3$

Tādējādi 8 stundu vidējā koncentrācija ir:

7 st 20 min (7,33 st) ir $0,12 \text{ mg/m}^3$

40 min (0,67 st) ir 0 mg/m^3

$(0,12 \times 7,33 + 0 \times 0,67) / 8 = 0,11 \text{ mg/m}^3$

Ekspozīcijas indekss / OVP periodiskums

$0,5 > EI < 0,75$ 1 x 3 gados

$0,75 > EI < 1$ 1 x 2 gados

$EI > 1$ 1 x gadā

Sinergisku vielu

El summa $0,75 > EI < 1$ 1 x 2 gados

Sinergisku vielu

El summa > 1 1 x gadā

Nav veikti mērījumi vielām,
kurām ir noteikts AER

1 x gadā

Kancerogēnas vielas

1 x gadā

Piemērs

Izraksts no testēšanas pārskata

Aprēķini

Darba vietas apraksts	Mērāmie parametri, mērvienība	Mērījumu rezultāts	Aroda ekspozīcijas robežvērtība (AER)	Ekspozīcijas indekss (EI), EI = C/AER	OVP periodiskums
Metālapstrādes darbinieka darba vieta, veicot detaļu apstrādi ar rokas leņķa slīpmašīnu	Putekļi (abrazīvie), mg/m ³	1,2 ± 0,2	2	EI = 1,2/2 = 0,6	1 x 3 gados
Metinātāja darba vieta, veicot lielo metāla konstrukciju metināšanu ar pusautomātu MAG	Metināšanas aerosols mg/m ³	2,4 ± 0,4	4	EI = 2,4/4 = 0,6	1 x 3 gados
	Mangāns metināšanas aerosolā mg/m ³	0,025 ± 0,005	0,1	EI = 0,025/0,1 = 0,25	Nav jāsūta
	Hroms, mg/m ³	0,002 ± 0,0004	1	EI = 0,002/1 = 0,002	Nav jāsūta

Obligātās veselības pārbaudes periodiskums

Troksnis

- 80-85 dB(A) – 1 x 3 gados
- vairāk par 85 dB(A) – 1 x gadā

Visa ķermeņa vibrācija

- 0,5 – 1,15 m/s² – 1 x 3 gados
- vairāk par 1,15 m/s² – 1 x gadā

Plaukstas – rokas vibrācija

- 2,5 – 5 m/s² – 1 x 3 gados
- vairāk par 5 m/s² – 1 x gadā

Uz laiku nodarbināto veselības pārbaudes

Ja personas tiks nodarbinātas mazāk par gadu:

- ✓ OVP jāveic, ja darbs īpašos apstākļos
- ✓ ja darba apstākļi tik “kaitīgi”, ka periodiskās veselības pārbaudes jāveic 1 reizi gadā

Ārsta atzinums – veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam

- izmeklējamā persona atzīstama par praktiski veselu
- izmeklējamai personai konstatēto veselības traucējumu gadījumā saskare ar norādītajiem veselībai kaitīgajiem darba vides faktoriem nav saistīta ar esošā veselības stāvokļa pasliktināšanos
- izmeklējamai personai, kuru nodarbina vai kuru paredzēts nodarbināt darbā īpašos apstākļos, konstatēto veselības traucējumu dēļ nevar rasties nelaimes gadījumu risks darbā pašai vai apkārtējiem cilvēkiem

Ārsta atzinums – veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam

- izmeklējamai personai veselībai kaitīgo darba vides faktoru izraisītie **veselības traucējumi vērtējami kā viegli** (dzīves kvalitāti nenozīmīgi ietekmējoši) vai **vienkārši novēršami**, izmantojot aizsardzības līdzekļus, un darba turpināšana norādītajos darba apstākļos nav saistāma ar būtisku (dzīves kvalitāti nozīmīgi ietekmējošu), neatgriezenisku veselības traucējumu vai komplikāciju attīstību
- ✓ arodslimību ārsts OVP kartē **obligāti norāda ieteikumus** nodarbinātā veselības aizsardzībai darba vietā (kolektīvie, individuālie aizsardzības līdzekļi, **īpaši uz konkrēto personu vērsti veselības aizsardzības pasākumi**, tai skaitā redzes korekcijas līdzekļu nepieciešamība darbam ar datoru)
- ✓ darba devējs **nodrošina** minēto ieteikumu ievērošanu nodarbinātā veselības aizsardzībai **darba vidē**

OVP kartē nodarbinātā veselības stāvoklis uz laiku, kamēr notiek ārstēšana, neatbilst veicamajam darbam, bet nodarbinātais var strādāt citā darbā, neizmantojot darbnespējas lapu

Darba devējs:

- ✓ nodrošina nodarbinātajam darba apstākļus bez konkrētā veselībai kaitīgā darba vides faktora ietekmes
- ✓ nodrošina, ka nodarbinātais neveic darbu konkrētajos īpašajos apstākļos
- ✓ ievēro norādītos ieteikumus attiecībā uz darba vides sakārtošanu
- ✓ veselības pārbaudes kartē norādītajā laikā nosūta nodarbināto uz ārpuskārtas (papildu) veselības pārbaudi

OVP kartē nodarbinātā veselības stāvoklis uz laiku, kamēr notiek ārstēšana, neatbilst veicamajam darbam, bet nodarbinātais var strādāt citā darbā, neizmantojot darbnespējas lapu

Darba devējs:

- ✓ nodrošina nodarbinātajam darba apstākļus bez konkrētā veselībai kaitīgā darba vides faktora ietekmes
- ✓ nodrošina, ka nodarbinātais neveic darbu konkrētajos īpašajos apstākļos
- ✓ ievēro norādītos ieteikumus attiecībā uz darba vides sakārtošanu
- ✓ veselības pārbaudes kartē norādītajā laikā nosūta nodarbināto uz ārpuskārtas (papildu) veselības pārbaudi

OVP kartē nodarbinātā veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam

Darba devējs:

- ✓ nodrošina nodarbinātajam darba apstākļus bez konkrētā veselībai kaitīgā darba vides faktora ietekmes
- ✓ nodrošina, ka nodarbinātais neveic darbu konkrētajos īpašajos apstākļos

Darba likums

101.pants. Darba devēja uzteikums

(1) Darba devējam ir tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu, vienīgi pamatojoties uz apstākļiem, kas saistīti ar darbinieka uzvedību, viņa spējām vai ar saimniecisku, organizatorisku, tehnoloģisku vai līdzīga rakstura pasākumu veikšanu uzņēmumā, šādos gadījumos:

7) darbinieks nespēj veikt nolīgto darbu veselības stāvokļa dēļ, un to apliecina ārsta atzinums;

(4) Uzteikt darba līgumu šā panta pirmās daļas 7.punktā minēto iemeslu dēļ ir atļauts, ja darba devējam nav iespējams darbinieku ar viņa piekrišanu nodarbināt citā darbā tai pašā vai citā uzņēmumā.

Obligātās veselības pārbaudes kartes derīgums

- ✓ karte ir derīga iesniegšanai arī citam darba devējam visā šo noteikumu noteiktajā laikposmā attiecībā uz nākamās periodiskās veselības pārbaudes veikšanu, ja darba vides faktori vai darba apstākļi ir līdzīgi
- ✓ attiecas uz:
  - pirmreizējām veselības pārbaudēm
  - periodiskajām pārbaudēm, kas veiktas pie citiem darba devējiem
  - blakusdarbiem
- ✓ ja pārbaude veikta kādā citā ES valstī, tad tā ir pietiekama arī Latvijā, bet nepieciešami dokumenti (ja VDI pieprasa darba devējam ir jānodrošina tulkojums)

OVP kartes

- ✓ ja OVP kartē arodslimību ārsts norādījis tikai izmeklējamās personas veselības stāvokļa atbilstību veicamajam darbam un veselības pārbaudes kartes 12.punkts nav aizpildīts, darba devējs var neveikt atzīmes veselības pārbaudes kartē
- ✓ ja OVP kartē arodslimību ārsts norādījis ieteikumus nodarbinātā veselības aizsardzībai darba vietā, darba devējs ievēro norādītos ieteikumus attiecībā uz darba vides sakārtošanu un atbilstoši aizpilda veselības pārbaudes kartes III sadaļu
- ✓ OVP kartes glabā 10 gadus
- ✓ darba devējs pēc nodarbinātā pieprasījuma izsniedz darba devēja apliecinātu nodarbinātā veselības pārbaudes kartes kopiju

41.⁴ pants. Darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpšana (LAPK)

(4) Par nodarbināto nenosūtīšanu veikt obligātās veselības pārbaudes, ja normatīvajos aktos tās paredzētas, —

- izsaka brīdinājumu vai uzliek naudas sodu darba devējam — fiziskajai personai vai amatpersonai no 70 līdz 350 *euro*, juridiskajai personai — no 140 līdz 700 *euro*

(7) Par šā panta ... ceturtajā .... daļā paredzētajiem pārkāpumiem, ja tie izdarīti atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda uzlikšanas, —

- uzliek naudas sodu darba devējam vai darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumu saņēmējam — fiziskajai personai vai amatpersonai no 500 līdz 700 *euro*, juridiskajai personai — no 1400 līdz 2900 *euro*

6. Veselībai kaitīgie darba vides apstākļi smakas, darbs augstumā , putekļi
4.10 1.13.4.1. 2.7.2.

(saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumu Nr. 219
„Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” 1. pielikuma punktu)

7. Īpašie darba apstākļi darbs augstumā , smakas, putekļi
(saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumu Nr. 219
„Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” 2. pielikuma
Punktu.)

8. Darba stāžs šīs kartes 6. punktā minētajos veselībai kaitīgajos darba
vides apstākļos

9. Darba stāžs šīs kartes 7. punktā minētajos īpašajos darba apstākļos